

Input // output

Elektriciteit

In de periode 2006–2011 is de concurrentie op de Nederlandse elektriciteitsmarkt toegenomen tot een redelijk hoog niveau. Dit concluderen Mulder en Schoonbeek uit hun econometrische model, waarbij ze aannemen dat het bestaan van marktmacht duidt op zwakke concurrentie. De vraaguitval vanwege de financiële crisis en de gegroeide productie van hernieuwbare energie hebben ervoor gezorgd dat grote producenten minder onmisbaar zijn geworden. Hierdoor kunnen zij minder invloed op de prijs uitoefenen. Daarnaast hebben maatregelen van de

overheid gezorgd voor betere aansluiting met buitenlandse netwerken, wat de marktmacht van individuele producenten ook heeft gereduceerd. Er vonden wel capaciteitsuitbreidingen, fusies en overnames plaats die de marktmacht deden toenemen. Deze toename was echter gering. De onderzoekers verwachten dat de concurrentie op de Nederlandse elektriciteitsmarkt in de toekomst sterk zal blijven.

Mulder, M. en L. Schoonbeek (2013) *Decomposing changes in competition in the Dutch electricity market through the residual supply index*. SOM Discussion Paper, 003.

Ongezonderd

Van Kippersluis en Galama onderzoeken hoe rijkdom de beslissing om ongezonde producten te consumeren beïnvloedt. In hun theoretische model leidt meer vermogen tot meer consumptie van alle producten, waaronder ongezonde producten. Dit inkomenseffect wordt tegengewerkt door het gezondheidseffect. Meer vermogen betekent namelijk ook dat men meer kan investeren in de eigen gezondheid. Aangenomen is dat ongezonde producten, marginaal gezien, de gezondheid meer schaden als iemand meer investeert in gezondheid. De opportuniteitskosten van ongezonde producten zijn dus groter naarmate het vermogen toeneemt. Het gevolg is dat rijke mensen minder ongezonde producten consumeren. Uit data over Engeland en de VS concluderen de auteurs dat het gezondheidseffect inderdaad meeweegt bij sigaretten- en alcoholconsumptie. Op basis van dit onderzoek kan de overheid overwegen gezonde producten te subsidiëren, omdat gezonde consumptie de opportuniteitskosten van ongezonde consumptie verhoogt.

Kippersluis, H. van en T. Galama (2013) *Why the rich drink more but smoke less: the impact of wealth on health behaviors*. Tinbergen Institute Discussion Paper, 035.

Krediet spreiding

Als land A meer rente moet betalen op staatsobligaties dan land B, is er sprake van een krediet spreiding. Uit data over EMU-landen in de periode 1996–2011 concludeert Fazlıoğlu dat de krediet spreiding groter is als de staatsschuldquote in land A hoger is dan in land B. Althans, dat gold in de periode voor het bestaan van de EMU en geldt weer sinds het begin van de financiële crisis. In de periode daartussen stonden krediet spreidingen tussen EMU-landen echter geheel los van de staatsschuld en alle andere onderzochte risico-indicatoren, zoals lage economische groei en illiquiditeit op de obligatiemarkten.

Fazlıoğlu, S. (2013) *Determinants of sovereign debt yield spreads under EMU: pairwise approach*. METEOR Research Memorandum, 007.

Herkapitalisatie

Een systematische bankencrisis gaat vaak gepaard met een recessie. Homar en Van Wijnbergen onderzoeken de effectiviteit van verschillende beleidsinstrumenten die deze recessies bestrijden. Uit hun econometrische onderzoek naar 65 bankencrisissen tussen 1980 en 2012 blijkt dat een herkapitalisatie van banken in nood de verwachte lengte van de recessie halveert. Een liquiditeitsinjectie blijkt de recessie ook in te korten, maar in mindere mate. Het depositogarantiestelsel zorgt echter niet voor verkorting van de recessie. De auteurs verklaren aan de hand van een theoretisch model de bevinding dat een herkapitalisatie effectiever is dan andere instrumenten. Als de bank nieuw kapitaal krijgt, zijn toekomstige winsten en verliezen voor de aandeelhouders. De andere instrumenten zorgen ervoor dat de rekeningen betaald blijven worden, maar het kapitaalniveau blijft ongewijzigd. Een winst is dan voor de aandeelhouders, maar een verlies wordt door de overheid gedragen. Dit belooft het nemen van onverantwoorde risico's.

Homar, T. en S. van Wijnbergen (2013) *Recessions after systemic banking crises: does it matter how governments intervene?* Tinbergen Institute Discussion Paper, 039 en Duisenberg school of finance Discussion Paper, 054.

Toegevoegd

Gedurende het jaar 2012 is het aandeel van de industrie in de totale toegevoegde waarde van de eurozone afgenomen tot 25,2 procent. Het aandeel van financiële diensten en ICT groeide juist. Deze groei ging ten koste van het aandeel van de primaire sector en de sector horeca

8,5
biljoen euro
Toegevoegde waarde eurozone

en transport, die beide relatief krompen. De totale toegevoegde waarde bedroeg in 2012 8,5 biljoen euro, een afname van 0,5 procent vergeleken met 2011.

Redactionele berekening op basis van ECB (2013) *Statistics Pocketbook*, maart.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Woningmarkt

De woningmarkt in Nederland is vergeleken met andere landen inefficiënt. De prijs van een huis reflecteert namelijk maar voor een klein deel de langetermijnwaarde, die door Galati *et al.* wordt geschat op basis van onder andere de hypotheekrente en kenmerken van het huis in kwestie. Een gunstig aspect van de Nederlandse woningmarkt is dat een schok die huizenprijzen van langetermijnwaarden afdrift relatief snel wordt gecorrigeerd. Dit blijkt uit econometrische analyse van data over de periode 2003–2011. Daaruit blijkt verder dat de huizenprijzen in het zuiden en in verstedelijkte regio's voor een groter deel de langetermijnwaarden reflecteren dan elders in Nederland. Daar herstelt de woningmarkt zich ook sneller van een schok.

Galati, G., F. Teppa en R. Alessie (2013) Heterogeneity in house price dynamics. *DNB Working Paper*, 371.

Financieel

Aandelen- en huizenprijzen zijn voorlopende indicatoren voor reële economische activiteit. Het uitleengedrag van banken loopt daarentegen meestal achter op de reële economie. Dit concluderen Hubrich *et al.* op basis van hun econometrische onderzoek naar de relatie tussen financiële en de reële variabelen in EU- en OESO-landen tussen 1980 en 2010. Daarnaast blijkt dat negatieve financiële ontwikkelingen in zowel binnen- als buitenland nadelige effecten hebben op de reële economie. Vooral financiële schokken in de Verenigde Staten en Duitsland hebben internationale gevolgen. Het verband tussen financiële en reële variabelen verschilt wel per land en over tijd. Zo heeft een negatieve financiële schok een heviger en langduriger effect in financiële crises. Deze resultaten kunnen implicaties hebben voor financieel-monetair beleid.

Hubrich, K. *et al.* (2013) Financial shocks and the macro-economy: heterogeneity and non-linearities. *ECB Occasional Paper*, 143.

Provincies

Het verschil in werkloosheidspercentage tussen de Nederlandse provincies is in de periode 2011–2012 toegenomen. Een indicator om dit verschil aan te duiden is de statistische variantie tussen de twaalf provinciale werkloosheidspercentages. In 2011 was de

Technici

Er is in Nederland een tekort aan met name laag en middelbaar geschoold technisch personeel. Uit de analyse van verschillende datasets door Berkhout *et al.* blijkt dat dit met name te wijten is aan de baankeuze van net gediplomeerde technici, die vaak kiezen voor een baan buiten de techniek. Reeds werkende technici blijken daarentegen niet snel een baan buiten de techniek te kiezen. Slechts 2,5 procent van de baanwisselaars verlaat de techniek.

Berkhout, E., P. Bisschop en M. Volkerink (2013) *Technici: mobiel en toch honkvast*. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.

Stellen

Het arbeidsaanbod van de vrouw van een stel is veel elastischer dan dat van de man. Dit blijkt uit analyse van data over Nederland in de periode 1999–2005 door Mastrogiacono *et al.* In Nederland is de marginale inkomstenbelasting voor de secundaire verdiener van een stel, meestal de vrouw, lager dan die van de partner. Dit is gunstig, omdat uit

eerder onderzoek is gebleken dat de marginale belasting op arbeid hoger moet zijn als de arbeidsaanbodelasticiteit lager is.

Mastrogiacono, M., N.M. Bosch, M.D.A.C. Gielen en E.L.W. Jongen (2013) A structural analysis of labour supply elasticities in the Netherlands. *CPB Discussion Paper*, 235.

Erkenning

Publieke erkenning van goede prestaties motiveert werknemers om harder te gaan werken. Dit blijkt uit het veldexperiment van Bradler *et al.* De werkprikkel blijkt het sterkst als alleen de groep beste werknemers erkenning krijgt. Met name de werknemers die niet tot de groep besten behoren, blijken hun inzet te verhogen nadat erkenning is gegeven. De auteurs vermoeden dat dit toe te schrijven is aan de wens van werknemers om aan de groepsnorm te voldoen. Geen erkenning krijgen is een signaal dat de prestatie ondermaats was, wat de werknemers corrigeren door meer inzet te leveren. Het aantal mensen dat erkenning krijgt moet echter niet te klein zijn. Erkenning is dan voornamelijk een signaal over de beste werknemers, maar niet per se over de groepsnorm.

Bradler, C., R. Dur, S. Neckermann en A. Non (2013) Employee recognition and performance: a field experiment. *Tinbergen Institute Discussion Paper*, 038.

Broeikasramp

Een broeikasramp kan soms niet worden afgewend. Dit is de conclusie die volgt uit het theoretische model van Michielsen. Aangenomen is dat een ramp plaatsvindt als een kritiek niveau van broeikasgassen is bereikt. Het kan zijn dat de huidige generatie beleidsmakers het gebruik van fossiele brandstoffen wil inperken om dit te voorkomen, ook al gaat dit ten koste van de toekomstige consumptie. Het probleem is echter dat de volgende generatie meer waarde hecht aan die consumptie dan de huidige generatie. De nieuwe generatie zal de emissies dus weer verhogen zodra zij aan de macht is. Hierdoor bepaalt de huidige generatie toch niet of het kritieke niveau van broeikasgassen ooit zal worden bereikt en kan zij net zo goed doorgaan met vervuilen.

Michielsen, T. (2013) Environmental catastrophes under time-inconsistent preferences. *CentER Discussion Paper*, 013.

variantie nog 0,75 procentpunt, terwijl deze in 2012 1,11 procentpunt bedroeg. Dit komt onder andere door de sterk gegroeide werkloosheid in Flevoland.

Redactionele berekening op basis van data over de beroepsbevolking, CBS (2013).

1,11
SINDS 1916
Procentpunt
Variantie in provinciale werkloosheid

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.